

« نمونه مجهول SEMEN »

راهنمای نحوه شمارش اسپرم و مرفولوژی

هدف: تشریح نحوه شمارش اسپرم در نمونه semen

مواد و وسایل لازم:

- سمپلر در اندازه های مختلف
- لام مناسب شمارش سلولی (مثلا لام هموسیتمتر نئوبار و غیره)

• Shaker

- محلول فیکساتیو

تهیه محلول فیکساتیو موقت

۵۰ گرم سدیم بی کربنات (NaHCO_3) را در ۵۰۰ میلی لیتر آب مقطر حل کنید. ۱۰ میلی لیتر فرمالین ۳۶ تا ۴۰ درصد اضافه و حجم نهایی را به یک لیتر برسانید. به دلخواه ۰/۲۵ گرم تریپان بلو (**colour index 23859**) برای وضوح سر اسپرم و تسهیل در شمارش می توانید اضافه کنید.

*** چنانچه محلول فیکساتیو در دسترس نبود از آب شهری میتوان استفاده کرد.

تخمین اولیه جهت تعیین رقت مورد نیاز

نمونه را بوسیله دستگاه شیکر به آرامی، بهم زنید تا نمونه در تمام لوله یکنواخت شود. **10x** از نمونه را بوسیله سمپلر روی لام قرار داده و لامل **18x18** را روی گذاشته و با میکروسکوپ بررسی نمائید. برای تخمین شمارش اسپرم با استفاده از عدسی ۴۰ حداقل ۵ شان را شمارش کنید و میانگین آن را بر عدد چهار تقسیم کنید. به عنوان مثال اگر میانگین ۵ شان شمارش شده ۲۰ اسپرم باشد تخمین شما ۵ میلیون بر میلی لیتر میباشد.

فیکس نمودن اسپرم ها برای شمارش:

در صورتی که اسپرم ها حرکت داشته باشند از مربع ها خارج یا وارد می شوند. به همین علت برای شمارش بایستی اسپرم ها فیکس شوند و تعداد آنها به اندازه کافی تقلیل یابد.

تهیه رقت مناسب از نمونه:

برای تهیه رقت مناسب از نمونه با استفاده از جدول ۱ اقدام می کنیم. پس از تهیه رقت ۱۰ لانداز نمونه رقیق شده را بین لام هموسیتمتر و لامل قرار می دهیم و پس از ثابت شدن نمونه شمارش را آغاز می کنیم.

Spermatozoa per $\times 400$ field	Spermatozoa per $\times 200$ field	Dilution required	Semen (μl)	Fixative (μl)	Chamber	Area to be assessed
>101	>404	1:20 (1 + 19)	50	950	Improved Neubauer	Grids 5, 4, 6
16-100	64-400	1:5 (1 + 4)	50	200	Improved Neubauer	Grids 5, 4, 6
2-15	8-60	1:2 (1 + 1)	50	50	Improved Neubauer	Grids 5, 4, 6
<2	<8	1:2 (1 + 1)	50	50	Improved Neubauer or large-volume	All 9 grids or Entire slide

انجمن علمی دکترای علوم آزمایشگاهی تشخیص طبی - ایران

برنامه ارزیابی خارجی کیفیت (EQAP)

دوره پنجاه و یکم (نوبت اول سال ۱۴۰۴)

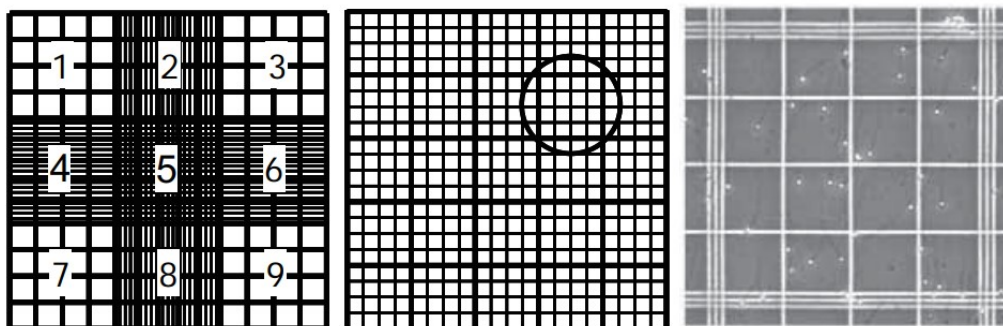

جدول ۱. روش تهیه رقت مناسب از نمونه

لام مخصوص شمارش سلول

برای شمارش اسپرم استفاده از لام های شمارش سلول مرسوم به هموسیتومتر (مثل لام توما، نئوبار ساده یا نئوبار پیشرفته) توصیه می شود. لام های هموسیتومتر رایج معمولاً دارای دو قسمت جداگانه برای شمارش سلول می باشد. که در هر قسمت یک مربع 3×3 میلی متر روی شیشه لام حک شده است و این مربع بزرگ به ۹ مربع کوچکتر 1×1 میلی متر تقسیم شده است. چنانچه لام شمارش سلولی را با لامل مناسب (موسوم به لامل؟؟؟) 22×22 پوشانده شود و عمقی برابر 0.1 میلی متر ایجاد می شود (شکل ۱).

همانطور که در شکل ۱ دیده می شود مربع های ۱، ۳، ۷ و ۹ هر کدام به ۱۶ مربع کوچکتر تقسیم می شود. مربع های ۲، ۴، ۶ و ۸ هر کدام به ۲۵ مربع کوچک تر تقسیم شده و به وسیله خطوط افقی و عمودی ردیف بندی می شوند. مربع مرکزی (شماره ۵) خود به ۲۵ مربع تقسیم شده که هر کدام مجدداً به ۱۶ مربع کوچکتر تقسیم می شوند. بسته به رقت تهیه شده از نمونه نواحی مختلف لام جهت شمارش اسپرم بررسی می شود. برای مثال اگر

شکل ۱. لام نئوبار هموسیتومتر

نمونه را $1:20$ یا $1:5$ رقیق نماییم از مربع شماره ۵ و در صورت لزوم از مربع های ۴ و ۶ استفاده می شود، در حالی که اگر نمونه $1:2$ رقیق شود همه مربع های ۱ تا ۹ بایستی شمارش شود.

قوانین نحوه استفاده از خانه های لام هموسایتومتر:

الف) در هنگام شمارش تنها اسپرم هایی که دارای سر و دم هستند (اسپرم کامل)، شمارش می شوند.
ب) اینکه یک اسپرم در شمارش لحاظ شود یا نه، بستگی به محل قرارگیری سر اسپرم در خانه ها دارد. در اینجا طرز قرارگیری دم اهمیت ندارد.
ج) بر روی اکثر لام ها، مرز هر کدام از مربع های ۹ گانه دارای ۳ خط می باشند. در صورتی که سر اسپرم داخل مربع یا روی دو خط داخلی باشد آن اسپرم در شمارش لحاظ می شود، اما در صورتی که سر اسپرم روی دو خط خارجی باشد، در شمارش لحاظ نمی شود. برای اینکه یک اسپرم روی خطوط دو بار شمارش نشود در هر مربع تنها ۲ ضلع همجوار در نظر گرفته می شود.

یک روش پیشنهادی شمارش اسپرم در لام هموسایتومتر:

شمارش اسپرم هر نمونه بایستی در هر دو طرف لام نئوبار انجام شود در صورت مغایرت بیش از حد، آزمایش تکرار شود. برای شمارش سلولهای اسپرم، معمولاً مربع مرکزی (مربع شماره ۵) را انتخاب می کنیم. این مربع ۵ ردیف افقی دارد که حجم هر ردیف (شامل ۵ مربع متوسط) 0.2 میلیمتر مکعب یا 0.2 میکرولیتر می باشد. ابتدا از یک ردیف شروع می کنیم و اسپرم ها را شمارش می کنیم. این کار را آنقدر ادامه می دهیم تا ۲۰۰ عدد اسپرم شمارش شود. اگر در ردیف اول به ۲۰۰ نرسیدیم ردیف های بعدی را تا رسیدن به ۲۰۰ عدد اسپرم می شماریم. اگر در وسط یک ردیف به ۲۰۰ عدد اسپرم رسیدیم تا انتهای آن ردیف ادامه می دهیم. محاسبه اسپرم های شمارش شده به این روش:

- در رقت $1:20$: تعداد اسپرم های شمارش شده در مربع مرکزی (مربع شماره ۵) تقسیم بر تعداد ردیف.
- در رقت $1:5$: تعداد اسپرم های شمارش شده در مربع مرکزی (مربع شماره ۵) تقسیم بر تعداد ردیف، عدد حاصل تقسیم بر چهار.
- در رقت $1:2$: تعداد اسپرم های شمارش شده در مربع مرکزی (مربع شماره ۵) تقسیم بر تعداد ردیف، عدد حاصل تقسیم بر ۱۰.

نکته: سلول هایی که فاقد سر هستند **pin head** یا سر سوزنی اطلاق می شوند و به عنوان اسپرم در نظر گرفته نمی شوند و در شمارش محاسبه نمی شوند. همچنین سلول هایی که فاقد دم هستند **without tail** یا بدون دم اطلاق می شوند و در شمارش محاسبه نمی شوند.

Semen Analysis

توصیه میشود: تاریخ انجام هر تست را برای پیگیریهای بعدی برای خودتان یادداشت نمایید.

توجه: ثبت کد شناسایی الزامی است

EQAP -

کد شناسایی آزمایشگاه:

نام آزمایشگاه: _____

برای آزمایش روی نمونه با مشخصات: B5- 0451 پاسخ‌دهی فقط از طریق اینترنت ۱۴۰۴/۰۵/۱۵ تا ۱۴۰۴/۰۵/۳۰

دستورالعمل آماده سازی نمونه:

روش استفاده:

- نمونه حاوی مایع سیمن بوده که باید در دمای محیط نگهداری شود.
 - از یخ زدگی نمونه جلوگیری شود.
 - ویال نمونه را به مدت یک دقیقه ورتکس کنید تا نمونه کاملاً بصورت یکنواخت و آماده انجام آزمایش گردد.
 - تعداد اسپرم را مطابق روش رایج در آزمایشگاه خود شمارش نموده و در جدول مربوطه ثبت نمایید.
- ** چنانچه نمونه دارای آگلوتینه بود به مدت سه دقیقه با دور بالا ورتکس کنید. (توجه داشته باشید که این عمل بر روی شمارش اسپرم ها تأثیری نخواهد داشت)**

نکته: جهت همگن نمودن نمونه از روتاتور استفاده ننمائید.

- تعداد اسپرم را مطابق روش رایج در آزمایشگاه خود شمارش نموده و در جدول مربوطه ثبت نمایید.

خواهشمند است محاسبات را به دقت انجام داده و جدول انجام آزمایش‌ها را بر اساس اطلاعات درخواستی شامل مطالب ذیل را به شکل صحیح وارد نمایید. بدیهی است ثبت ناقص اطلاعات مورد نیاز سبب دسته بندی و آنالیز آماری نامناسب یا حذف آزمایش خواهد شد.

واحد	نتیجه	روش	نام آزمایش
millions/mL		☐ Computer Assisted Semen Analysis(CASA)	Sperm concentration
		☐ Improved Neubauer	
		☐ Other	
% normal		☐ WHO 1999	Sperm morphology
		☐ WHO 2010	
		☐ WHO 2021	